

WEST-VLAAMSE LANDBOUW ZOEKT
EEN TOEKOMST NA HET STIKSTOFAKKOORD

DE GROTE AFSLANKINGSKUR VAN WEST-VLAANDEREN

West-Vlaanderen is de belangrijkste landbouwprovincie van Vlaanderen. Als varkensproducent is de regio zelfs wereldkampioen. Het stikstofakkoord, waardoor de veestapels radicaal worden afgebouwd, zal er bikkelhard toeslaan. Maar door de donkere wolken die boven de sector hangen, gloort ook een straaltje zon. Zo kan het stikstofakkoord op termijn een goede zaak worden voor de varkenshouders die overeind blijven. **WOLFGANG RIEPL, FOTOGRAFIE EMY ELLEBOOG**

Drie weken jonge biggetjes krioele in de varkensstallen van Kris Casier in Merkem nabij Houthulst, hartje West-Vlaanderen. Zijn vader Daniël richtte het varkensbedrijf eind jaren zestig op. Kris en zijn echtgenote Els Vanoverschelde namen de zaak in 1991 over. "We hebben een gesloten bedrijf met vierhonderd zeugen", zegt Kris Casier. "De volledige varkensproductie gebeurt in onze stallen. Jaarlijks verkopen wij 13.000 varkens." Tot 2018 investeerde het koppel jaarlijks een kwart miljoen euro in hun varkensbedrijf. "Ons varkensvlees wordt ge-commercialiseerd via het label Beter Leven, dat verkocht wordt in de supermarkten van Lidl", zegt Kris Casier. "De dieren hebben meer ruimte, we geven hen zo weinig mogelijk antibiotica, beren worden niet gecastreerd. Een betere voederconversie bespaart op

het gebruik van veevoer, wat ook leidt tot minder mest. We hebben geïnvesteerd in een eigen mestverwerkingsinstallatie, waardoor we de varkensmest op het bedrijf zelf volledig biologisch kunnen verwerken. Bovendien hebben we de stikstofuitstoot met 70 procent teruggedrongen met speciale vloeren en luchtreinigers in de stallen. Mijn varkenshouderij ligt in een groene zone: ik kan in theorie verder uitbreiden. Ons bedrijf heeft een perfecte ligging. Dit is bij wijze van spreken een voorbeeldbedrijf."

Toch blijft de toekomst voor Kris Casier koffiedik kijken. "Ik ben 55. Mijn dochter Nina is 19 en wil me eventueel opvolgen. Maar daarvoor moet ik een toekomstperspectief krijgen: wat moet er gebeuren de volgende vijf tot tien jaar? De spelregels mogen niet meer continu veranderen."

De ruime omgeving rondom zijn landbouwbedrijf biedt een angstaanjagend toekomstbeeld van hoe de West-Vlaamse landbouw en veeteelt er binnen tien jaar zou kunnen uitzien: troosteloze, leegstaande en vervallen stallen en hokken, en vaak zwaar verwaarloosde boerderijen. "In de jaren negentig waren die bedrijven nog actief. Ik zag ze één voor één stoppen", vertelt Kris Casier. "In de meeste van die boerderijen wonen nog gepensioneerde boeren. Ze blijven er wonen tot ze sterven."

DE WANKELE WELVAART VAN WEST-VLAANDEREN (1) DE SCHOK VAN HET STIKSTOFAKKOORD

De welvaart in West-Vlaanderen wankelt. De provincie wordt de komende jaren een gigantische proeftuin: gezond groeien zonder grond op te slokken, zonder de natuur verder te verstikken en zonder mensen op te branden. Als het in West-Vlaanderen lukt, dan lukt het overal in Vlaanderen. In drie afleveringen beschrijft Trends hoe West-Vlaanderen aan de toekomst werkt.

AGRARISCH WEST-VLAANDEREN IS DE PRIMUS IN VLAANDEREN

	West-Vlaanderen	Vlaanderen
Landbouwpoppervlakte	73%	58%
Aantal landbouwbedrijven	7.988	23.218
Aantal runderen	386.583	1.258.143
Aantal varkens	3.327 miljoen	5,85 miljoen
Werkgelegenheid landbouw	52.467	193.903
Werkgelegenheid agro-industrie	35.536	129.567
Werkgelegenheid landbouwmachines	3.212	5.179

Bron: Departement Landbouw en Visserij, Provincie West-Vlaanderen

WEST-VLAANDEREN IS KOPLOPER IN VARKENSBEDRIJVEN

	Varkensbedrijven	Varkenshouders	Aantal varkensbedrijven dat kan stoppen versus het totaal
Antwerpen	538	12,9%	46,1%
Limburg	344	8,3%	48,5%
Oost-Vlaanderen	716	17,2%	22,5%
Vlaams-Brabant	117	2,8%	37,6%
West-Vlaanderen	2.440	58,7%	14,8%

Bron: VLM

DE GROTE VLAAMSE VARKENSKRIMP

	Varkensbedrijven die in aanmerking komen voor de uitkoopregeling	Aantal varkens
Antwerpen	248	616.882
Limburg	167	252.778
Oost-Vlaanderen	161	324.588
Vlaams-Brabant	44	83.211
West-Vlaanderen	362	668.410
Totaal	982	1.945.869

Bron: VLM

Wereldkampioen in varkens

De West-Vlaamse landbouw is het voorbeeld voor heel Vlaanderen. Met een derde van het areaal, een derde van de werkgelegenheid in de sector en een derde van het aantal landbouwbedrijven is het de belangrijkste landbouw-

provincie van Vlaanderen (zie tabel *Agrarisch West-Vlaanderen is de primus in Vlaanderen*). Zo zijn Roeselare en omgeving het epicentrum van de West-Europese diepvriesgroente-industrie. Met in 2021 een omzet van 1,2 miljard euro uit export is het relatief kleine Vlaanderen de

3,3 MILJOEN

varkens zijn er in West-Vlaanderen. Dat is bijna drie keer meer dan het aantal inwoners.

2 MILJOEN

Vlaamse varkens zouden via uitkoopregelingen uit de markt verdwijnen.

wereldwijd de belangrijkste regio in diepvriesgroenten. "De West-Vlaamse akkers zijn de productiefste van Europa", weet Jan Dejonghe, voormalig financieel directeur van de beursgenoteerde groente- en fruitverkoper Greenyard. West-Vlaanderen is ook veruit de koploper in de bouw van landbouwmachines en -werktuigen. Het paradepaardje is CNH Industrial in Zedelgem. Het bedrijf maakt de productiefste maaidorsers van de wereld. 97 procent is eveneens bestemd voor de export. En West-Vlaanderen is wereldkampioen in varkens. Met ruim 3,3 miljoen varkens telt de provincie bijna drie keer meer varkens dan inwoners. West-Vlaanderen heeft 57 procent van de varkensstapel in Vlaanderen. Sommige gemeenten zijn bijna synoniem voor varkensteelt. Ardoorie heeft met 47,5 varkens per hectare het grootste aantal in heel Vlaanderen (zie tabel *West-Vlaamse gemeenten met de meeste varkens per hectare*). Het gemiddelde in de Europese Unie is 0,34 per hectare.

De markt ligt stil

Maar er dreigen donkere wolken aan de horizon. Na moeilijke onderhandelingen heeft de Vlaamse regering midden maart een stikstofakkoord bereikt. De stikstofuitstoot moet drastisch omlaag en de landbouw moet het leeuwendeel van de inspanning leveren. De sector, en vooral de veeteelers en de mestverwerkers, is verantwoordelijk voor 49 procent van de totale stikstofuitstoot. Tegen 2030 moet de Vlaamse varkensstapel met

30 procent worden afgebouwd. Tot dat jaar voorziet de Vlaamse regering voor de landbouw in een bedrag van 3,65 miljard euro, waarvan 2,35 miljard euro van de volgende Vlaamse regeringen moet komen. De landbouwers krijgen onder meer uitkoopvergoedingen voor dieren, gronden en gebouwen, en subsidies om over te schakelen naar milieuvriendelijkere en emissie-armere technieken en technologie.

"Wij weten nog steeds niet wat het stikstofakkoord voor ons concreet zal betekenen", reageert varkenshouder Kris Casier. "Wij weten niet wat zal kunnen, of wat zal moeten. Wordt het onbetaalbaar? Krijgt de jeugd nog mogelijkheden zodat ze een bedrijf kan voortzetten? Kunnen ondernemingen worden samen gevoegd? De hele veeteeltsector blijft bevroren tot minstens 2025. Alle veeteeltbedrijven zijn vandaag het slachtoffer. Je wilt investeren, maar je kunt het niet, want je weet niet hoe de situatie vanaf 2025 zal zijn."

"De sector ligt volledig stil", bevestigt Jan Degryse, een venoot bij de bedrijfsrevisor Vandelanotte, die onder meer gespecialiseerd is in varkens-economie. "Zo ligt de stallenbouw volledig plat. Er worden geen vergunningen gegeven. Banken zijn voorzichtiger bij het geven van nieuwe leningen. Hier en daar wordt bij wijze van spreken nog een aardappelloods gebouwd. Dat is alles." Vervangingsinvesteringen, bijvoorbeeld in innovatieve technieken die de ammoniakuitstoot beperken, lagen voordien al stil.

“De stallenbouw ligt volledig plat. Er worden geen vergunningen gegeven. Banken zijn voorzichtiger. Hier en daar wordt nog een aardappelloods gebouwd. Dat is alles”

JAN DEGRYSE, VANDELANOTTE

VARKENS
West-Vlaanderen heeft 57 procent van de varkensstapel in Vlaanderen.

Politieke realiteit

De West-Vlaamse landbouwsector zag het aankomen. Diverse prognoses en scenario's doen de ronde. Het beursgenoteerde landbouwconcern ForFarmers, het nummer vier in Vlaanderen, ziet de Vlaamse veevoedermarkt tussen 2021 en 2025 met 15 procent dalen. "Het zal meer zijn", waarschuwt Thomas Vanden Avenne, gedelegeerd bestuurder en vijfdegeneratietelg van

het gelijknamige landbouwconcern in Ooigem nabij Wielsbeke. Vanden Avenne is het nummer twee in veevoerders, na Arvesta, een filiaal van de Boerenbond. "In het meest pessimistische scenario zien we de totale Vlaamse markt krimpen met 40 procent, in het meest optimistische scenario met een vijfde. Dat cijfer is al voor een flink deel gehaald, want in 2022 kromp de varkensstapel met 11 procent. Het debat over de verplichte inkrimping van de veestapel is geen rationele discussie. We doen aan regelrechte welvaartdestructie, want we geven met onze vleesproductie een groot overschot op de handelsbalans gedwongen op. De enge Vlaamse interpretatie van de Europese ecologische regelgeving maakt dat de impact van onze primaire sector exponentieel wordt uitvergroot."

WEST-VLAAMSE GEMEENTEN MET... DE GROOTSTE VEESTAPEL

VEE PER GEMEENTE

Ardoeie	587
Staden	362
Torhout	338
Ledelegem	321
Wingene	316
Pittem	311
Koekelare	303
Veurne	303
Alveringem	289
Oostrozebeke	284

DE MEESTE VARKENS PER HECTARE

Ardoeie	47,5
Staden	35,6
Pittem	34,4
Ruiselede	30,1
Hooglede	22,6
Torhout	22,1
Koekelare	21,7
Tielt	21,0
Lichtervelde	20,2
Wingene	19,5

Bron: Departement Landbouw en Visserij

Hoe absurd die verplichte inkrimping van de lokale veestapel ook klinkt: het is de politieke realiteit."

Als de vleesmarkt tot 40 procent daalt, worden grote delen van West-Vlaanderen dan braakland? "Kijk naar het Waasland", zegt Thomas Vanden Avenne. "Daar is nog slechts één op de drie varkenshouders actief. De boerderijen werden gekocht door vermogende particulieren en deels omgevormd tot maneges. Die hebben overigens een even hoge stikstofuitstoot."

De Vlaamse Landmaatschap (VLM) moet voor de Vlaamse regering het stikstofakkoord uitvoeren. Volgens berekeningen van de VLM zouden 2 miljoen Vlaamse varkens via uitkoopregelingen uit de markt verdwijnen, als de door VLM geselecteerde varkenshouders van de uitkoopregelingen gebruikmaken. West-Vlaanderen levert daarvan het leeuwendeel (zie tabellen). "Was dat voorzien? Ja", zegt bedrijfsrevisor Jan Degryse. "Al twee, drie jaar wordt van die cijfers uitgegaan. Initieel werd een daling met een vijfde verwacht. Vorig jaar is dat cijfer verhoogd naar 30 procent."

Het provinciebestuur van West-Vlaanderen wacht voorlopig af. Landbouwdeputé Bart Naeyaert (cd&v) liet de Universiteit Gent een studie uitvoeren. "Dat onderzoek moet de sociaaleconomische impact van het stikstofakkoord voor West-Vlaanderen in beeld brengen. Die grote effectenstudie moet in mei klaar zijn", meldt Bart Naeyaert.

Kortzichtig

Voor de West-Vlaamse landbouwwereld is het al duidelijk wie door het stikstofakkoord midscheeps geraakt wordt. "Als de varkensstapel met 30 procent daalt, heb je ook 30 procent minder veevoeder nodig, 30 procent minder varkenstransport, 30 procent minder slachtcapaciteit, minder opslagcapaciteit. Die hele keten zal worden geraakt", verwacht bedrijfsrevisor Jan Degryse.

Thomas Vanden Avenne verwacht een consolidering in de

veevoedersector. "De veevoedermarkt is heel versnipperd, met meer dan 160 spelers. Arvesta produceert jaarlijks 1,15 miljoen ton veevoeder. Het gros van de ondernemingen is lokaal verankerd en produceert 100.000 ton of minder. Het wordt voor sommigen een zaak van eten of gegeten worden. De recente overname van ForFarmers België door Arvesta is nog maar een begin."

Jan Degryse is niet over de hele lijn pessimistisch. "De stallenbouw ligt stil. Maar de grote West-Vlaamse spelers zoals Altez en Beeuwsaert zijn enkele jaren geleden al overgeschakeld op industrie-

“Sinds wanneer is export verwerpelijk? Of geldt dat alleen als het gaat om landbouwproducten?” JOS CLAEYS, WESTVLEES

bouw. Bovendien is de bouw een knelpuntberoep, met vaak buitenlandse arbeidskrachten." In de verwerkende industrie, onder meer in de slachthuizen, werken veel arbeiders van veel nationaliteiten. "Vooral Noord-Fransen en Oost-Europeanen in die verwerkende industrie zullen dus de afbouw van de veestapel voelen."

Ook Jos Claeys, gedelegeerd bestuurder van Westvlees, een filiaal van de Belgische marktleider in varkensvlees Belgian Pork Group, is voorzichtig optimistisch. De fabriek in Westrozebeke nabij Staden, met in 2021 bijna

1.100 werknemers en uitzendkrachten, is de grootste individuele werkgever in de West-Vlaamse voedingsindustrie. "Wij verwachten een daling van het aantal varkens met 30 procent. Tegelijk gaan we ervan uit dat er vanaf 2025 opnieuw langetermijnperspectieven komen voor toekomstgerichte varkenshouders. Ik wijs wel op de kortzichtigheid van een aantal politici. Zij vinden dat een daling van

de varkensstapel op zich niet erg is, omdat wij hoe dan ook al moeten exporteren. Sinds wanneer is export verwerpelijk? Of geldt dat alleen als het gaat om landbouwproducten? Daarbij komt dat varkensvlees altijd zal worden geëxporteerd. Een varken bestaat uit veel lekkere en voedzame stukken, waarvan sommige alleen in een bepaald land of werelddeel worden geconsumeerd. Er zal altijd

“In het Waasland is nog één op de drie varkenshouders actief. De boerderijen werden gekocht door particulieren en deels omgevormd tot maneges. Die hebben een even hoge stikstofuitstoot” THOMAS VANDEN AVENNE, VANDEN AVENNE

uitwisseling en dus export bestaan." Westvlees verkoopt varkensvlees in vijftig landen.

Betere prijzen

De varkenshouders die na het stikstofakkoord overeind blijven, kunnen de winnaars van de grote afslankingskuur van de West-Vlaamse veeteelt worden. De veestapel in Vlaanderen zal dalen, maar dat kan de prijzen opdrijven. "Tot wereldschokkende prijswijzigingen zal een lokale verandering echter niet noodzakelijk leiden", nuanceert Jan Degryse. "De prijs van varkensvlees wordt vooral door de wereldmarkt gedictieerd. Voor de Vlaamse consument zal varkensvlees dus wellicht niet spectaculair duurder worden."

"De winstmarges zullen wellicht wel een beetje verschuiven binnen de productieketen", verwacht Degryse. "Door de verwachte overcapaciteit in veevoeder en slachthuizen staan de varkenshouders in een sterkere onderhandelingspositie. Zij kunnen veevoerfabrikanten tegen elkaar uitspelen en betere prijzen bedingen. De slachthuizen zullen een strijd voeren over voldoende bevoorrading aan varkens. Ook dat kan leiden tot prijsverschillen tussen slachthuizen." **1**

● KRIS CASIER, MARIAN LEZY, NINA CASIER EN THOMAS VANDEN AVENNE
"De spelregels mogen niet meer continu veranderen."